

Situația accidentelor de muncă în Republica Moldova în contextul reformei controlului de stat în domeniul securității și sănătății în muncă

Securitatea și sănătatea în muncă (SSM) reprezintă unul dintre domeniile cele mai importante ale politicii Uniunii Europene referitoare la ocuparea forței de muncă și afaceri sociale.

Scopul final al activității de securitate și sănătate în muncă este:

- **protejarea vieții, integrității și sănătății salariaților împotriva riscurilor de accidentare și îmbolnăvire;**
- **crearea unor condiții de muncă care să le asigure acestora confortul fizic, psihic și social.**

Reforma în domeniul controlului de stat asupra respectării securității și sănătății la locul de muncă, *constituie o situație de regres în domeniul respectiv*, fapt constatat, inclusiv în cadrul ședințelor organizate de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și ISM din 10.01.2020 și 15.01.2020 cu participarea sindicatelor și reprezentanților din cele 10 autorități competente în domeniul siguranței ocupaționale.

- ❑ Numărul accidentelor de muncă este **mai mare în comparație cu anul 2018**.
 - Potrivit Raportului ISM în anul 2019 au fost comunicate:
 - **509 de evenimente de accidentare** a lucrătorilor în câmpul muncii, în urma cărora au avut de suferit **527 persoane**.
- ❑ Urmare a cercetării au fost stabilite că:
 - **37 de cazuri sunt cu caracter mortal;**
 - **38 accidente de muncă grave;**
 - de către comisiile de cercetare a întreprinderilor au fost cercetate **373 accidente cu incapacitate temporară de muncă**.

Perioada de incapacitate temporară de muncă a persoanelor accidentate constituie 15877 zile-om, determinând un indice de durată medie al incapacității temporare de muncă cauzată de accidente de muncă de 32,2 (număr de zile-om de incapacitate temporară de muncă ce-i revin unui accidentat).

Pierderile materiale, în urma accidentelor de muncă în anul 2019, suportate de unitățile vizate în statistici, se estimează la **3501,1 mii lei**, din care:

- **79,9 la sută constituie plățile conform certificatelor de concediu medical;**
- **1,6 la sută reprezintă plăți pentru repararea prejudiciului cauzat;**
- **18,2 la sută sunt plățile indemnizațiilor unice în cazul reducerii capacității de muncă sau decesul angajatului;**
- **0,3 la sută constituie valoarea mijloacelor de producție defectate.**

În cazul evenimentelor de accidentare, potrivit art.13 lit. e) și p) din Legea securității și sănătății în muncă nr.186-XVI din 10.07.2008, **angajatorul este obligat să asigure comunicarea, cercetarea, evidența și raportarea corectă și în termeni stabiliți a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale produse în unitate, elaborarea și realizarea măsurilor de prevenire a acestora.**

Cercetarea accidentelor de muncă se efectuează în conformitate cu **Regulamentul privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1361 din 22.12.2005.**

15 la sută din numărul accidentelor de muncă au fost comunicate cu întârziere care depășește 6 zile, iar unele dintre aceste evenimente au fost comunicate doar urmare a controlului realizat la unitate sau sesizării de către accidentați sau familiile acestora sau a organelor de drept, la care se adresau victimele accidentelor.

Pe parcursul anului 2019 **au fost comunicate 5 accidente produse în anii precedenți**, din care – 2 accidente de muncă mortale, 2 grave și 1 în afara muncii.

Codul contravențional al RM la articolul 55³, stipulează că, neasigurarea comunicării, cercetării, evidenței și a raportării în modul stabilit a accidentelor de muncă produse în unitatea economică sau modificarea stării de fapt rezultată din producerea unui accident de muncă, cu excepția cazurilor în care menținerea acestei stări poate genera alte accidente de muncă ori poate pune în pericol viața accidentaților sau a altor persoane, se sancționează cu amendă de la 300 (15000 lei) la 400 (20000 lei) de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Pentru neasigurarea comunicării, cercetării, evidenței și a raportării în modul stabilit a accidentelor de muncă produse în unitatea economică în temeiul art. 55³ din Codul contravențional al RM au fost încheiate de către inspectorii de muncă:

- **12 procese-verbale cu privire la contravenție în anul 2019** (4-ANTA; 6-ANSA; 2-APC);

➤ **8 procese-verbale cu privire la contravenție în anul 2020**

(3-ANTA; 2-ANSA; 2-AST; 1-APC).

Repartizarea accidentelor de muncă, cercetate de inspectorii de muncă, **după genul de activitate** denotă, că ponderea cea mai mare revine:

- ramurii de construcții - 10 accidente mortale și 6 grave;
- în agricultură și silvicultură - 6 accidente mortale și 7 grave;
- transporturi, depozitare și comunicații - 7 accidente mortale și 3 grave;
- în comerț -10 accidente mortale și 6 grave;
- în industria prelucrătoare - 4 mortale și 10 grave.

Efectuând repartizarea accidentelor grave și mortale după cauzele producerii acestora se constată, că în responsabilitatea părților, executant – angajat este în mediu de:

- **45% dependente de executant (angajat);**
- **55% din accidentele produse responsabilitatea o poartă angajatorul.**

Deficiențele respective au loc și din considerente legate de **solidaritate corporativă a autorității cu atribuții de control în domeniul siguranței ocupaționale și a întreprinderilor din incidența competențelor autorității de control respective.**

O astfel de stare de lucruri generează impact economico-social negativ asupra celor care au suferit în urma acestor accidente de muncă (victimele accidentelor și familiile acestora).

S-au constatat nereguli în examinarea proceselor-verbale de cercetare a accidentelor de muncă cercetate de inspectorii de muncă din autoritățile competente în domeniul controlului siguranței ocupaționale în perioada 16 iunie 2019 - 31 decembrie 2019.

Un număr mare de accidente grave și mortale au fost clasificate ca accidente în afara muncii - **24 de accidente în perioada de șase luni.**

În **anul 2017**, când cercetarea accidentelor se efectua de ISM, au fost înregistrate **24** de astfel de evenimente, iar pe parcursul anului **2018 - 25 de evenimente**. Respectiv, numărul accidentelor grave și mortale clasificate în afara muncii în perioada 16 iunie 2019 - 31 decembrie 2019, **s-a dublat**. În această situație apar dubii în privința corectitudinii cercetării accidentelor produse și respectarea garanțiilor legale a accidentaților.

O dificultate aparte în procesul de cercetare o constituie accidentele produse cu persoanele aflate într-o relație de **muncă nedeclarată**.

În anul 2019 s-au produs **3 accidente mortale și 2 grave cu persoane, care nu aveau relațiile de muncă legalizate** în modul stabilit de legislație. Aceste evenimente s-au produs la 4 agenți economici și 1 angajator-persoană fizică.

În asemenea situații **cercetarea accidentului devine posibilă numai după dovedirea în instanța de judecată a existenței relațiilor de muncă**.

De la începutul anului până pe data de 11.09.2020, la ISM au fost comunicate:

243 evenimente de accidentare a lucrătorilor în câmpul muncii, în urma cărora au avut de suferit 247 persoane, inclusiv 37 mortal cu 39 de persoane.

Inspectorii cu atribuții de control în domeniul siguranței ocupaționale au cercetat:

- 14 accidente mortale, din care 7 – de muncă și 7 – în afara muncii;
- 23 accidente grave, cu 24 persoane, din care 20 – de muncă cu 21 persoane și 3 – în afara muncii.
- De către comisiile întreprinderilor au fost cercetate 176 de cazuri de accidentare cu incapacitate temporară de muncă, în urma cărora au avut de suferit 177 persoane.

Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM) permanent și-a manifestat dezacordul categoric față de diminuarea prevederilor legale care vizează supravegherea și controlul de stat asupra respectării actelor normative care conțin norme ale dreptului muncii și a pledat mereu pentru păstrarea în format *integrat* al sistemului de inspecție exercitat de Inspectoratul de Stat al Muncii *(cu atribuții de control în domeniul raporturilor de muncă și a securității și sănătății în muncă)*.

CNSM în repetate rânduri, pe parcursul anilor 2013-2020, **s-a adresat cu demersuri către Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova** în vederea eliminării contradicțiilor dintre legislația națională și prevederile Convențiilor OIM și restabilirea atribuțiilor și competențelor ISM, conform cadrului legal existent până la adoptarea Legii nr. 131/2012.

Or, **datele statistice referitor la accidentele grave și mortale, indică și astăzi urgentarea implementării reformei instituțiilor de control ale**

statului în scopul asigurării dreptului constituțional al salariaților la protecția muncii.

Confederația fiind singura organizație sindicală din Moldova care promovează interesele a mai mult de 320.000 de angajați din diferite ramuri ale economiei naționale, a solicitat o **întrevedere online cu experții Băncii Mondiale**, care a fost acceptată.

Întrevederea online din data de 30.07.2020 a conducerii CNSM cu experții Băncii Mondiale

S-a discutat despre situația alarmantă referitor la cercetarea accidentelor de muncă: erau în cercetare 37 accidente, din acestea - **8 accidente produse în anul 2019 din care - 6 mortale și 2 grave.**

- **Din 29 accidente produse în anul 2020, 21 mortale, iar 8 grave, cu termenul expirat de cercetare erau înregistrate 24 accidente, inclusiv 18 mortale și 6 grave.**
- **Raportarea și asigurarea transparenței activității inspecției muncii (art. 19 și 20 din COIM nr. 81).**
- **Conformarea Guvernului RM la concluziile Comitetului de Experți privind Aplicarea Convențiilor și Recomandărilor OIM (CEACR) - „restricțiile privind efectuarea controalelor inopinate, cuprinse în art. 18 și 19 din Legea privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător nr. 131 din 08.06.2012 sînt incompatibile cu cerințele stipulate la art. 12, alin. (1), lit. (a) și (b) din Convenția OIM nr. 81/1947 privind inspecția muncii în industrie și comerț și cu prevederile art. 16, alin. (1), lit. (a) și (b) din Convenția nr. 129 OIM”.**
- **Păstrarea în format integrat al sistemului de inspecție exercitat de Inspectoratul de Stat al Muncii (*cu atribuții de control în domeniul raporturilor de muncă și a securității și sănătății în muncă*).**
- **Prevederile Convențiilor OIM, cât și practica și experiența din marea majoritate a statelor membre ale OIM și în cvasi-totalitatea statelor membre ale UE, indică faptul că sistemul de inspecție al muncii trebuie plasat sub supravegherea și controlul *doar a unei autorități centrale*.**

CNSM și-a exprimat îngrijorarea față de situația reală a securității și sănătății în muncă din republică, față de tergiversarea termenelor de cercetare a accidentelor de muncă și de faptul neprotejării angajaților la locul de muncă la ședința Comisiei naționale pentru consultări și negocieri pe data de 04.08.2020.

CNSM a prezentat Nota informativă cu privire la situația în domeniul securității și sănătății în muncă.

Confederația Națională a Patronatului din Republica Moldova susține că sistemul de inspecție al muncii trebuie plasat sub supravegherea și controlul doar a unei autorități centrale.

În luna septembrie 2020, CNSM a examinat repetat proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative.

- **CNSM și-a reiterat poziția privind excluderea ISM de sub incidența Legii nr. 131/2012 și asigurarea organizării și funcționării acestuia în conformitate cu Convențiile OIM nr. 81/1947 și nr. 129/1969.**
- **Aceasta va conduce la implementarea eficientă a cadrului legal din domeniu și la un nivel mai înalt de realizare a drepturilor la muncă și la securitate și sănătate în muncă a salariaților. Or, menținerea ISM sub incidența Legii nr. 131/2012, păstrează în continuare pentru CNSM premisa de a se adresa către OIM în vederea sesizării situației de neconformitate a legislației naționale la standardele internaționale la care Republica Moldova este parte.**